

λέω ;), γύρισε πάλι στον άνθεσπαρμένο δρόμο, στο δρόμο που αγαπάμε να περπατούμε όλοι οι Ρωμαίοι, και που λαχταράμε να βλέπουμε και τους άλλους, να περπατούνε. Γίνε δηλ. ΚΑΛΟΣ.

"Έχει βάσανα, έχει φαρμάκια κι όχεντρες ο καινούριος σου δρόμος, Ζαχαρία μου. Θά σε πάρει ο κόσμος για κωκό, θά σε συκοφαντήσει, θά ζητήσει να στίπικηρύξουν αλλά Σαντά, θά σε πούνε μοχθηρό, ανίκανο, γελοίο, και θά σου φορτώσουνε στη ράχη σου όλα τ'α λαχταριστά και μυροδάτα επίθετα που σκορπάνε μ' άπλοχεριά οι εύγενικοί και καλοκάγαθοι Ρωμαίοι. "Ακου με πού σ' τ'ό λέω και κάτι ξέρω, παιδί μου. Οι κακοί άνθρωποι δεν καλοπερνάνε στον τόπο μας, δεν τους σηκώνει το αγέρι μας. Οι κακοί άνθρωποι σουβλίζονται δώ. Την ίδια τύχη θάχεις και λόγου σου, θά δεν αλλάξεις δρόμο, και να μου τ'ό θυμάσαι. "Ο φίλος μας ο «Νουμάς» άλλαξε πιά και θά δεις δώ κι όμπρός την επιτυχία του. Νάν τονε μιμηθείς και σύ, νακολουθήσεις τάχνάρια του και μιιά μέρα θά βλογάς τόνομά του και θάν τονε φωνάζεις Σωτήρα σου. Τι θέλεις και συμπεθεριάζεις με την στριμένη κακόγρια, την κυρ- 'Αλήθεια ; Τι σου φταίει ο κόσμος και τον πικραίνεις ; Τι σου φταίει τελοσπάντων ο Ζαχαρίας και τονε δολοφονείς ;

"Ακουσε, Ζαχαρία μου. "Ο όλογάλανος ούρανός μας πρέπει να μένει πάντα όλογάλανος και δεν έχουμε δικαίωμα νάν τονε μαυρίζουμε με τ'ά σύγνεφα τ'ης 'Αλήθειας. "Οποιος δεν ακολουθεί αυτό το νόμο είναι κακός άνθρωπος, είναι ακόμα (σκύψε να σου τ'ό πώ μυστικά) και ΠΡΟΔΟΤΗΣ.

Σε δακρυοφιλή
ΙΕΡΕΜΙΑΣ

ΧΑΜΕΝΗ ΕΛΠΙΔΑ

(Από το καινούριο βιβλίο του Κώστα Παρορίτη «ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ»)

"Η γριά βγήκε από τη μικρή καμαρούλα πατώντας στα νύχια κ' ήρθε και κάθισε σταυροπόδι δίπλα στο τζάκι. "Η φωτιά λαμποκοπούσε κι δζω ο άέρας σφύριζε στα κεραμίδια δυό γάτες κυνηγιόντανε νιαιρίζοντας. "Ο γέρο Κωσταντής έσκυβε το κεφάλι σταβρώνοντας τα χέρια στο στήθος του. "Ανάμεσα τους καθότανε ο Γιάννης, τ'μορφο παληκχίρι, που τον εΐχανε πάρει από μικρό και θά τον κάνανε και γαμπρό στην κόρη τους, την Καλομοίρα.

— Τι κάνεις; ρώτησε σγαλά ο γέρο Κωσταντής

πάντα θαζώ πώς σας τ'ά λέω. Ναι, μου βάλανε προχτές ένα φύλλο μπαμπάκι προτου βγώ, να μην κρυσώω, στο στήθος. Την παρασκεβή, μ' αλείψανε και με λώδιο, γιατί εβηξα τη νύχτα λιγάκι, φαίνεται, όπως και στο Παρίσι, μα λιγώτερο τώρα. Με περιποιούνται, με λατρεύουνε, δε φαντάζεστε; μου φέρνουνε μπουκεττάκια, μου μαγερίζουνε ό τι μου περάση, ό τι ζητήσω. "Ιδού λοιπόν και τ'ό φαγι μου σήμερα στο πρόγμα: ένα καλό καλό πιάτο σούπα με χόρτα, πατάτες κι αλεβροικά, ένα κομμάτι κρύο κρέας, μιιά φτερούγα τ'ης όρνιθας ζεστή, τρεις χοντρές πατάτες, ζυμαρικό, ένα τσαμπι σταφίδα και μιιά μποτίλια μπύρα. "Λοιπόν αν έχετε παράπονα κι ά με λυπάστε ακόμη, θά σας πώ και γώ. Μα μπράβο σας ! "Αχμνά δεν πηγαίνω διόλου, γιατί έχω κουράγιο, πολύ κουράγιο μάλιστα και σας βεβαιώνω πώς είναι το κυριώτερο, το ήθικό μας, ένα ήθικό που να στέκη, έπειτα ο ύπνος κ' έπειτα ή καλή θροφή, και πρέπει να πώ, αγαπητέ μου αφέντη, πώς με τ'ό ήθικό που έχω και με τ'ό ήθικό που μου στέλνετε κάθε μέρα, τίποτις παραπάνω δε μου χρειάζεται. "Ο κ. Σεβιλιάς βρίσκει πώς και τ'ό φυσικό μου πρόδωψε σημαντικά. "Η Περιεργο που ή μοναξιά δεν τ'ης απάρεζε και του τ'ό ξεδιάλιζε την ακόλουθη την κεριακή, τ'ης

— "Ησυχία είναι τώρα, αποκρίθηκε ή γριά.
"Η γριά άνασκάλεψε τη φωτιά: ή άγωνία εΐτανε ζουγραφιστή στα πρόσωπα όλων. "Όλοι σκυμμένοι κοιτάζανε τις σπιθες των ξύλων και τ'ή στάχτη την άσημνια που λίγη λίγη σωριαζότανε χάμω με ζπειρα διαμαντάκια στη μέση. "Αξαφνα άκουσθηκε από τ'ή μέσα κάμαρα ένα βογγητό. "Η γριά σηκώθηκε σά να τ'ηνε κούνησε μηχανή κ' έτρεξε βιαστική μέσα. Τα βογγητά επαναληφθήκανε κ' έπειτα πάσανε ή γριά ήρθε και ξανακάθισε στη θέσι της άμλιητη.

— Δεν πάει κλά, μουμούρισε ο Γιάννης. "Χωρίς γιατρό τόσες μέρες.

"Ο γέρος τονε κοίταξε μιιά στιγμή και πάλε ξανάσκυψε το κεφάλι: ο Γιάννης σάπασε: έπειτα ξανάρχισε.

— "Χωρίς γιατρό. . . κ' ή κάψα να μην πέφτη . . . που θά καταντήση έτσι. . .

"Ακουσθηκε ένα τσιτσιριτό: ο γέρος άνασήκωσε τα μάτια του, ειδη το καντήλι που ζύγωνε να σβήση κ' έειπε στη γριά.

— Το καντήλι τσιτσιρίζει: δε σηκώνεσαι να του ριζης λίγο λάδι;

"Η γριά κατέβασε το καντήλι μπροστά από τη μαυροκαπνισμένη εικόνα, πέταξε την κάφτρα, έχυσε λάδι στο ποτήρι κ' ή φλόγα ξαναζωντάνεψε.

— "Χωρίς γιατρό. . . μουμούρισε πάλε ο Γιάννης: κρέμα στο κορίτσι.

"Ο γέρος πάλε δεν αποκρίθηκε.

— Δε λές τίποτα πατέρα και σύ; "Ετσι θά την άφήσουμε χωρίς γιατρό; ξαναείπε ο Γιάννης.

— Τι να πώ; — μουμούρισε ο γέρος — ό, τι είναι θέλημα Κυρίου να γίνη, θά γίνη.

— Θέλημα Κυρίου, στέναξε ο Γιάννης κι άφου σηκώθηκε από χάμω άρχισε να περπατάη μέσα στην κάμαρα: έπειτα στάθηκε στο παραθύρι και μέσα από το ραγισμένο τζάμι κοιτάζε τον καταμαυρο ούρανό: έπειτα ζύγωσε στη διπλανή κάμαρα και άφουγκράστηκε προσεχτικά κάμποση ώρα.

— Δε μούπες, αλήθεια, τι θέλει ο παπα 'Ηλίας που πάει κ' έρχεται; ρώτησε ο Γιάννης: από τ'ήμέρα πουπυσε χάμω ή Καλομοίρα μας δεν πέρασε μέρα που να μη μ'ας έπισκεφτή.

"Ο γέρο Κωσταντής τον κοιτάζε στα μάτια.

— "Ο παπα 'Ηλίας είναι άγιος άνθρωπος παιδί μου κι αν έρχετε στο σπίτι μας, για καλό μας έρχεται.

— Δε λέω όχι, πατέρα: μα θάθελα να ξέρω τί λέτε: συχνά σας βλέπω να κρυφοκουθεντιάζεστε: τρέχει τίποτα;

— Τι άλλο θές να τρέχη; ή Καλομοίρα μας είναι άρρωστη.

— Γι' αυτόν τ'ό λοιπό λέτε;

— Για ποιόν θέλεις να λέμε παιδί μου; ο παπα 'Ηλίας είναι άληθινά άγιος: αν είναι να γιάνη ή Καλομοίρα μας μόνο ο Παπα 'Ηλίας μπορεί να τ'ηνε

είκοσι τέσσερις: «"Η κεριακή εδω είναι μέρα σαν π'ό λυπητερή παρ'ά που είναι. άλλου: όλες οι νοσοκόμες τραβιούνται, πάνε στις προσεφκές, στους ψαλμούς και σ'άλληλουϊα: βήμα στις σκάλες δεν άκούγεται, κρότος δεν άκούγεται στην Κλινική κανίνας. Τι να σας πώ ; "Εμένα πολύ μου άρέσει τέτοια ήσυχία και τέτοια μοναξιά. Είμαι σαν τ'ην Κυρία. Μου άρέσει ο κόσμος, μα μου άρέσει πολύ και να είμαι μόνη μου συχνά. Ταγγελοΐδι μου μονάχα δε με τ'αράζει: άφτό, και να είναι στην κάμαρα, δεν πειράζει: σά να είμουνε μόνη. "Αχ ! τί λαμπρά που κοιμάται κανείς, ακόμη και σαν άνοίγει τ'ή φωνή της, να τραγουδήση, τ'ό Μοιριτούλι μου, ή σαν έρχεται να μου δώση δυνηρωτικό, να μου δώση, που λέει, κείνα τ'ά φιλάκια της. Πηγαίνω πολύ, πολύ καλά.»
Με τ'ην άγάπη τ'ης μοναξιάς ή Κατινούλα έννοΐσε τ'ην "Όλια, τ'ην Κυρία, που άλλότες, σά δούλαβε ο "Αντρέας στο έργαστήρι του, καθότανε κ' έπλεκε τους λογισμούς της, τους αφέρονε στο λατρεμένονε σαν τρυφερό παντοτινό στεφάνι, και βωτούσε αν τάχα κι άφτός, στη δουλειά του άπάνω, στεφάνωνε με τ'ό λογισμό της κάθε του λογισμό. "Ανατρίχιασε ο "Αντρέας όταν τ'ό ειδη στο γράμμα τ'ης Κατινούλας και θυμήθηκε, μα στα γράμματά της

γιάνη. "Από γικτρούς δεν είναι προκοπή: ο Θεός άμα θέλει. . . και τ'ή μακαρίτισσα τ'ην άδερφή μου οι γιατροί τ'ηνε φάγανε. . . Μα άναθεμα στη φτώχεια παιδί μου!

"Ο Γιάννης σκίφτηκε λίγο.

— "Αν είναι για τ'ην Καλομοίρα πατέρα να σκίσω τ'ή γις να βρω τ'ά λεφτά που χρειάζονται: μα π'ες μου τί τρέχει; έχει τίποτις γιατρικά ο παπα 'Ηλίας που κουστιζονε;

Τ'ή στιγμή κείνη οι γάτες που μαλλώνανε στα κεραμίδια ούρλιάζανε άγρια. Κομματάκια άσβέστη πέσανε από τ'ό νταβάνι στο κεφάλι του γέρου "Ο άέρας που κατέβαινε από τ'ην καμινάδα σκόρπιζε τ'ιν καπνό μέσα στην κάμαρα. Τα μάτια όλων εΐτανε δακρυσμένα. "Η γριά κουνούσε το κεφάλι της δεξιά κι άριστερά σαν άπελπισμένη.

— "Έχει παιδί μου. Γιατρικά που είναι ένα κ' ένα. "Έχει άγια λείψανα, τίμιο ξύλο από τον "Αγιον Τάφο και σταυρολούλουδα από τον τάφο του Χριστού. Μα χρειάζονται παράδες για όλα αυτά και που να βραβούνε.

"Ο γέρος άναστέναξε.

— Για διακόσιες δραχμές χάνω τ'ό παιδί μου, μουμούρισε και τα μάτια του βουρκώσανε.

"Ο Γιάννης σωπούσε.

— Δεν είναι καλύτερα, πατέρα, να τις δώσουμε στους γιατρούς αυτές τις δραχμές, αν εδινε ο Θεός και τις οικονομούσαμε;

"Ο γέρος τονε κοιτάζε με έκπληξη.

— Κουτήσου από τ'ή θέση σου, παιδί μου! Κάνε τ'ό σταυρό σου! Αυτό που λές είναι βλαστήμα! Τι έχουνε να κάμουνε οι άνθρωποι μπροστά στα άγια λείψανα.

Και λέγοντας αυτά ο γέρο Κωσταντής σταυροκοπήθηκε με εὐλάβεια.

"Η γριά έρριξε λίγα κλήματα στη φωτιά. "Έκανε κρύο μέσα στην κάμαρα. "Ένα τζάμι εΐτανε σπασμένο κι ο άέρας έμπαινε σφυριχτά: ή γριά σηκώθηκε, πήρε ένα ρούχο και στούπωσε με αυτό τ'ην τρύπα για να μην μπαίνη τ'ό κρύο. "Ο Γιάννης σηκώθηκε από χάμω.

— Πες να κοιμηθής; ρώτησε ο γέρος.

"Ο Γιάννης δεν αποκρίθηκε: πήγε στην κάμαρα που κοιμότανε, έλειψε κάμποση ώρα κ' έπειτα ξαναγύρισε κρατώντας ένα μάτσο χαρτιά στα χέρια του. Τάρριξε στην ποδιά του γέρο Κωσταντή λέγοντας.

— Πάρε τα αυτά πατέρα: είναι διακόσιες δραχμές. Τις είχα για τ'ά έξοδα του γάμου μας. Δόσε τις τ'ό παπα 'Ηλίας: φτάνει να μ'ας κάνη καλά τ'ην Καλομοίρα μας.

"Ο γέρος τονε κοιτάζε με μάτια γεμάτα βρωμούνη. "Η γριά σκούπησε ένα δάκρυ από τα μάτια της.

— "Έχε τ'ην εύχή μας παιδάκι μου, ειπε ο γέρος. "Ο Γιάννης έστρωσε μιάν άντρομίδα και ξαπλώ-

τ'ό μάτι του άνήθελά του γύρεβε τί τ'ό έλεγε και τ'ό ίδιου. "Η μεγάλη της ή αφέλεια έβρισκε πάντα κάτι θεόγλυκο να τ'ό π'η: άρπαξε ο "Αντρέας τα λόγια τ'ά χουσα, κι ό τι διάβαζε ανάλογο, τ'ό μελετούσε όλη μέρα ή καρδιά του, τ'ό ψιθυρίζανε τ'ά χείλια του.

"Χαιρετώ τ'ή μονάκριβή μου φαρμαλιά, τ'ό μονάκριβο τ'ό σπίτι, και χάρια χάρια εσάς, αφέντη, που δεν πάθω μιιά στιγμή να σας συλλογιούμαι, που είστε για μένα τόσο και τόσο καλός.» "Η στην αρχή καθε γραμματιού της ή στο τέλος ή στη μέση, ως κι από τ'ά παραμικρά σκάλιζε ο "Αντρέας θροφή κι άνάσα για τ'ό αίστημά του, τ'έγνωστό του, τ'άμολόγητο στον έαφτό του. "Αλλά μ'ό κάνετε δ'σο γίνεται, με γιατρεύετε με τ'ά γράμματά σας εκείνα. — Θαμάζω τ'ην πομονή σας, τ'ό κουράγιο σας, που σταθήκατε κι αντιγράφατε και σημαίωσατε όλες μου τις θερμωκρασίες, ταχτικά ταχτικά, με τ'ά Ιστορικά τ'ης καθεμιάς, για τους γιατρούς μου εδω. Σας έχω μέσα στην καρδιά μου: ή άφρωσιωμένη σας που όλους σας αγαπά. — "Λοιπόν είναι αλήθεια που ο Κύριος, τ'ην πρώτη τ'ό Γεννάριη, τ'ό βράδι, θάναι στο Μπ... μαζί μου ; "Αλήθεια ; Δεν μπορώ να τ'ό πιστέψω, μα φοβούμαι τον κόπο, τ'ην άνησυχία, κι όμως είμαι

ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

(Σημειώσεις ταξιδιώτη)

Τζιά, Αλωνάριος 1906.

Ξεκινήσαμε στις 9 το πρωί με τόν «Πειραιά» του Διακάκη. Από τα βαπόρια που ταξιδεύουν για τα Δωδεκάνησα μόνον της «Εταιρίας αυτής και της γραμμής «Κίας-Μήλου» φεύγουν μερα, ενώ όλα τα άλλα νύχτα. Η Τζιά από τους αρχαίους λεγότανε Κέα και Κέως. Το δυνατό μελτέμι, που είχαμ' αφήσει να συσνεφιάζω με τη σκονισμένη πνοή του τα κατάπρα της Αθήνας μας κάλλη, άμα στρίψαμε τις Κάβο-Κολλώνες—το Σούμιον των αρχαίων—το άπαντήσαμε δυνατότερα ακόμα να ξεσκίζω τη γαλανή του Αιγαίου θαλάσσα και με μανία και άφρους να δέρνη τα πλευρά του μικρού βαποριού μας. Και σαν έπροχωρήσαμε λίγο ακόμα κ' έπεράσαμε την άκατοίκητη, στενόμακρη και ραχώδη Μάκρη, το νησί που τότεγαν άλλοτε κ' η νήσος της Έλένης, γιατί εκεί είχε στήσει την πρώτη έρωτική της φωλιά η πεντάμορφη της Σπάρτης Βασίλισσα με το πριγκηπόπουλο της Τροίας, κ' έμπήκαμε στον πορθμό που σχηματίζει το νησί αυτό με τη Τζιά κ' αντικρύσαμε τόν Κάβο-Ντόρο—τόν Καφηρία των αρχαίων—έκουνηθήκαμε φοβερά κ' έδοκιμάσαμε τη μεγάλη δύναμη των μελτεμιών του Αιγαίου, που είναι ο συνειθισμένος το καλοκαίρι καιρός.

Στις 2 ύστερα από το μεσημέρι ρίξαμε άγκυρα στον Άγιο-Νικόλαο, το εύρύχωρο της Τζίας λιμάνι. Το λιμάνι αυτό άπλώνεται άπ' το Β. κατά τη Ν. και φαίνεται δυο άλλα λιμάνια, το Βουρκάρι, άσφαιλισμένο άπ' το Βοριά και το Λειβάδι, άπ' τη Νοτιά. Η βορινή πλευρά του Βουρκαριού κατχλήγει σε γλώσσα στενή και βραχώδη, την Κόκκα, που ύπάρχει φάρος.

Η Τζιά είναι το πλησιέστερο στον Πειραιά δωδεκάνησο (42 1/2 μίλια) και βρίσκεται ακριβώς στη γραμμή που πρέπει να πάρουν τα πλοία για να περάσουν άπ' τα δυσμικά μέρη της Μεσογείου στην Ανατολή. Γι' αυτό εΐταν πάντα ναυτικός σταθμός και προτού βρεθ' η άτμός όλα τα ναυτικά έθνη είχαν εδώ προξενεία. Το Βουρκάρι και το Λειβάδι δεχτήκανε πολλές φορές τις άρμάδες που διαβαίνουν τους σταυροφόρους και τους προσκυνητάδες για τους άγιους τόπους, και στον καιρό της σκλαβιάς εΐταν το έπίγειο της Αθήνας. Ο Σατωβριάνδος γράφει πως θέλοντας να φύγη άπ' την Αθήνα, είχαν άνεβ' σε ψηλή του Τμηττού κορφή και άναψε φωτιά, που την είδαν άπ' τη Τζιά κ' έστειλαν πλοίο και τόν πήραν. Γιατί αυτό εΐταν το σίνθημα που ζητούσαν τότε άπ' το λιμάνι της πλοία. Και ο Λάμπρος Κατσώνης είχε κάμει τα λιμάνια της δημηγύριο των δοξασιμένων ναυτικών του κατορθωμάτων και δηγούντι πως μία φορά είχαν αποκλειστή με τη ναυαρχίδα του στο Βουρκάρι και για να σωθ' έπέρασε τη βαρκα του άπάνω άπ' την Κόκκα και τους ξέφυγε. Άλλά και Τζιώτισσα πήρεν ο Λάμπρος γυναίκα, την παντάκαλη (1) του Σοφριανού κόρη, με τα μεγάλα και μαύρα μάτια.

Η Τζιά και στον καιρό των αρχαίων Έλλήνων είχε μεγαλειό. Εΐταν ατετράπολις—άλλ' ο Στράβωνας στην εποχή του βρήκε δυο πόλεις μονάχα την Τουλίδα και την Καρβαίαν. Εΐχεν όρυχεία μιλτου—

1) Σε μία ιστορία που μου διηγήθηκε ένας γέρος στα χωριά του Μεσολογγίου για μία βασίλισσα, που να μου δείξη πως εΐταν πολύ όμορφη, μεταχειρίστηκε τη λέξη άγκαλη και τη μεταχειρίστηκε κ' εγώ στο «Νουμά», γράφοντας για στη Βαράσσοβο. Άλλά πού ταμιαστή στο δημοτικό τύπο μου φαίνεται η λέξη απαντάκαλη που την άκούω φέτος στα Τζουμέρκα.

κοιτάζει τόν παπα με περιέργεια· τονέ μετράει από την κορφή ως τα νύχια, του ζετάνει ένα ένα μέλος χωριστά. Ποιος είναι αυτός που θα κάνει καλά την άρωστη; Το πρόσωπό του δεν του είναι διόλου συμπθητικό· τα μάτια του, άχ αυτά τα μάτια του, πως παίζουνε πονηρά, πως λάμπουνε από κάποιο άλλόκοτο φως. Κ' η φωνή του τραχειά, κρύα βγαίνει από μέσα του, σαν από τάφο. Μυρίζει θανατίλας αυτός ο άθρωπος. Μην είναι ο Χάρος; Έτσι τούρχεται... Κοκκαλιάρικα τα χέρια του κρέμουονται κάτω από τις πλατιές, μαύρες μανίκες· το κορμί του λιγύζει από την κούραση· καθώς γέρνει φαίνεται ο να θέλη να πέση άπάνω στην άρωστη. Η άρωστη άνοίγει καμιά στιγμή τα μάτια της, βλέπει τόν παπα, και γλήγορα τα ξανακλείνει φοβισμένα, ο να ντικρύζω το Χάρο. Άχ! αυτός ο άθρωπος τί κρύοςπού είναι, τί βαρύς που είναι ο ήσκιος του! Καθώς στέκεται όρθιος, ο Γιάννης του φαίνεται πως τόν έχει έτσι άπάνω στο στήθος του, σαν πέτρα· ο άέρας παίρνει ένα βάρος, μια μυρουδιά... Κοιτάζει την άσημένα θήκη με τάγια λείψανα. Τι είναι αυτά; συλλογιέται. Αυτά τα κοκκαλιάκια, αυτά τα φυλαράκια, τα λουλουδάκια, αυτά να κρύβουνε τάχα το μυστικό της ζωής; Νάιναι τάχα κανενός άγιου; Κι αν δεν είναι, ποιος θα του το φανέρωση; Και να κρέμεται η ζωή της Καλομοίρας του από τα κοκκαλιάκια αυτά!

Παπα, θα γίνω καλά, ρωτάει πάλι ο Γιάννης με τρόπο που κάνει τόν παπα να τονέ κοιτάζει προσεχτικά.

Δέ σου εΐπα τόσες φορές νάχης πίστη; χωρίς πίστη τίποτα δε γίνεται, λέει ο παπας ο φοβισμένος.

Σωπαίνει ο Γιάννης. Σαν το πιστό σκυλί κάθεται άπάνω από το κεφάλι της άρωστης, κουβαριασμένος· σκύβει το κεφάλι κ' όλο συλλογιέται· οί γέροι άμύλητοι κ' αυτοί· ο παπας μόνο όρθιος πάντα όλο λέει· τάχειλια του στιγμή δε σωπαίνουνε· τάσαγόνια του τα σκελετιάρα, σιγοκουνιούνται κ' η άσπρη γενειάδα του τρέμει άλαφρά κ' κάνει σταυρούς, βλογάει, φέρνει τάγια λείψανα στο πρόσωπο της άρωστης.

Η νύχτα είναι τελειωτική· η άρωστηία θα πάρη πιά ένα τέλος· η άπάνω η κάτω. Οί γέροι πιστεύουνε πως θα ίδουνε άξαφνα την κόρη τους να σηκωθ' όρθια μπροστά τους. Η Καλομοίρα άνοίγει τα μάτια της.

Πατέρα την εύκή σου· φεύγω.

Λέει με άδύνατη φωνή και δυο καυτερα δάκρια κυλουνε από τις κουφαλωμένες γούδες τω ματιών της· Ο Γιάννης με μιας ξεπετάγεται άπάνω ο να να

τονέ δάκασε φείδι· το πρόσωπό του έχει μιάν εκφραση ζωόδικη· τραβάει τόν παπα από το μανίκι.

— Παπα, θυμήσου τί εΐπες, λέει τρέμοντας· Ο παπας του ρίχνει βλέμμα παράδοξο,

Η Καλομοίρα παραμιλάει.

— Άνοιχτε το παραθύρι να μη ο ήλιος· άέρα φως, ήλιο, ήλιο θέλω· άχι τί σκοτάδι! παπα φύγε από μπροστά μου· παπα! γιατί εΐσαι έτσι μαύρος; τί σκυλλί είναι κείνος; γιατί γαυγίζει; διώχτε το από δω· ήλιο, ήλιο; παπα μη μου διώχνης τόν ήλιο!

Η μάνα της της κρατάει το κεφάλι· ζυγώνει το θάμμα, λέει με το νου της· ο παπας δεν πάυει το διάβασμα με ρίχνει και κάτι ματιές περιέργως προς το Γιάννη· ο Γιάννης τ'άχει ο να χαμένα· καλά καλά ουτε νιώθει που βρίσκεται· το μάτι της Καλομοίρας πέφτει άπάνω του.

— Γιάννη του λέει, έλα να φιληθούμε για τελευταία φορά.

Μα ο Γιάννης ο να μην άκουσε, μένει άκούνητος με μάτια γουρλωμένα από τη φρίκη.

— Δέν έρχεσαι; κάκια μουχεις; Ξαναλείει κείνη.

Ο Γιάννης βγάζει ένα μουγγρητό ο να βώδι που το σφάζουνε και γουρλώνει ακόμα πιο πολύ τα μάτια· Η Καλομοίρα εκλείσει τα μάτια, άνοιξε τρεις φορές το στόμα, τινάχτηκε σπασμωδικά, ζύνησε το πρόσωπό της κ' έμεινε άκούνητη για πάντα

Ο παπας βλογάει το λείψανο.

— Εΐτανε θέλημα Θεού, ψιθυρίζει.

Οί γέροι τονέ κοιτάνε με άπορία. Ο Γιάννης κρατάει την άνάσσα του, σφίγγει τις γροθίες του.

— Φονιά, φονιά, παπα εΐσαι φονιάς!

Άρπάζει τάγια λείψανα, τα πετάει χάμω κ' άρχίζει με τα πόδια του να τα τσαλαπατάη. Τάγια κοκκαλα γίνουονται θρύψαλα· τα ξερολολούδα σκορπιούνται δω και κει.

— Φονιά, φονιά παπα! μουγκρίζει ο Γιάννης.

Ο παπας μαζεύεται σε κάποια γωνιά· η ψυχή του έχει ρθει στο στόμα από το φόβο. Οί γέροι σταυροκοπιούνται. Ο Γιάννης άγκαλιάζει την πεθαμμένη

— Σε σκοτώσαμε άγάπη μου! σκούζει.

Η καμπάνα σημαίνει για τόν όθρο. Άπό τις χαραμάδες του μικρού παραθυριού μπαίνει δελά το πρώτο φως. Γλυκοχαράζει.

K. ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

άπορούσες. Μέσα της η Μοιρίτα είχε καλή έλπίδα, είχε την πεποίθηση πως η Κατινούλα θα γειάνη. Θα προτιμούσε όμως, άνυπόψιαστά της πως έτσι το προτιμούσε κ' ο Αντρέας, νάμνησκε η άρωστη σπιτί, έπειδή της φαίνότανε πως πιο προσεχτικά, όπως κ' αν είναι, φροντίζεις σπιτί για τους δικούς σου. Πως μας κυβερνούνε σε όλα μας, άνήξερά μας, γονιοί και προγόνοι! Ζουγραφιά του πατέρα της η Μοιρίτα, μόνο που την κληρονομημένη κανονικάδα την πάτιζε, την έλουζε και τη χαλάρωνε συνάμα στάπαλό της το στήθος, ποίηση περισσότερη που θα τη βαστούσε από τη μάνα. Μικρή άκόμη, έννοιωθε με δύναμη άπίστεφτη για την ηλικία της, κ' είναι αξιοπαρατήρητο που από παιδάκι άγαπούσε τη μουσική, δηλαδή συγκεντρώθηκε το αίσθημα της Μοιρίτας, μαζί με το άριθμητικό εκείνο το ρυσικό του Αντρέα, στην τέχνη που είναι ίσια ίσια αίσθημα κ' άριθμητική. Τώρα που έλειπε η Κατινούλα, με το βιολί της παρηγοριότανε το μιτσό· άλαθετος ο θυμός της, ο νους της τεντωμένος, τα δυο της τα μάτια στις νότες άπάνω, ενώ άνοιγε μέσα της η βρυσούλα που περιέχουνε τη μετρική μελωδία με κάποιο τρυφερόγλυκο κύμα. Μιά φορά που είχε άπομελετήσει ένα καινούριο κομμάτι, φώναζε τόν πατέρα στο έργαστήρι της θειάς της να του το παίξη. Άκουγε ο Αντρέας και λίγο λίγο τόν παίρνανε πάλι τα δάκρια· θάρβουσε πως κανένας αντίλαλος πιστός ξανάλεγε τόν πόνο της καρδιάς του. Μήπως πονούσε κ' η Μοιρίτα; Μήπως έκλαιγε κ' η κόρη του για το

χωρισμό; Οί παραμάνες, και σαν παραμάννα της σταθήκε η Κατινούλα, έχουνε τρόπο δικό τους, τρόπο παιδιάτικο κ' άπλό άπλό να μιλούνε στα παιδιά, έχουνε ένα ύφος που συχνά ουτε η μητέρα δεν τ'άχει. Της δηγότανε η Κατινούλα χίλια δυο για την Κυρία, έπειδή Κυρία την έλεγε άκόμη και σαν κουθέντιαζε με τη Μοιρίτα· ίσως να τ'άπόφευγε κιάλας να τη λέη μαμά, για να μην τη συγκινήση, που ποτέ της η μικρή δεν τ'άζώθηκε να δώση τόνομα στην Όλια· Τα ιστορικά, τ'άνέκδοτα που ήξερε να της πημιαζανε ο να χαδεφτικά όμορφα παρζυθία και πάντα της τα ζητούσε, μ' ένα θάρβος που τα παιδιά δε δείχνουνε στους γονιούς, γιατί τούς φαίνεται η παραμάννα, τούς φαίνεται η νταντά τους ο να νάχη τα ίδια χρόνια που έχουνε κ' άφτά. Δέν της έκρυφε τίποτα τίποτα της Κατινούλας κ' από την Κατινούλα, στο Μπ... τώρα τελεφταία έμαθε ο Αντρέας πως κάποτε, ύστερις από τέτοιας λογής όμιλίες, άφου την πλάγιαζε στο κρεββατάκι της, η Μοιρίτα έγερε το πρόσωπό της στο μαξιλάρι κ' έκλαιγε το καημένο προτού άποκοιμηθ', στη μοναζούλα της. Το πρωί, το μολογούσε της Κατινούλας που την παρηγορούσε με τα λόγια και με τα φιλά, με που την καμάρωνε κιάλας για τη βαθεία της την άγάπη και της έδινε μάλιστα να το καταλάβη, φρονώντας η άκαλλιέργητη χωριατοπούλα πως πρέπει να καλλιεργηθ' στα παιδιά κάθε τους αίσθημα καλό, ο ακόμα και η λύπη.

(άκολουθεί)